

4-3

Aan

Minister voor APP
ter informatie Minister van SZW

TER BESLISSING

Datum
16 februari 2023

nota

Aanbieding vierde monitor AOW-leeftijdsverhoging

Bijlage(n)
2

Aanleiding

In de kabinetsreactie op de Beleidsdoorlichting artikel 8 Oudedagsvoorziening (2019) is toegezegd dat het onderzoek naar de effecten van de AOW-leeftijdsverhoging de komende jaren herhaald zal worden. Met bijgaande brief biedt u de vierde editie van het onderzoek, uitgevoerd door Researchcentrum voor Onderwijs en Arbeidsmarkt (ROA), aan de TK aan.

Geadviseerd besluit

Wij adviseren bijgaande brief te ondertekenen en met het rapport te versturen naar de TK. Deze nota wordt daarbij openbaar gemaakt.

Kernpunten

Kern aanbiedingsbrief

- Vanwege het belang om zicht te houden op de effecten van de AOW-leeftijdsverhoging, wordt het onderzoek al een aantal jaren herhaald. Het rapport betreft de vierde editie van het onderzoek.
- In de vorige editie zijn voor het eerst causale effecten gemeten van de verhoging op de arbeidsparticipatie. Het onderzoek bevestigde toen dat de verhoging zijn doelen bereikt: een verhoging van de arbeidsparticipatie van ouderen en daarmee een verbetering van de houdbaarheid van de overheidsfinanciën.
- Deze editie bevestigt deze conclusies nogmaals. Tegelijkertijd wordt er geen toename geobserveerd in het percentage mensen dat een uitkering ontvangt en heeft de verhoging geen significant effect op de gezondheid van mensen.
- De uitkomsten van de monitor zijn in lijn met onderzoek van het RIVM (2020) naar de gezondheid en arbeidsparticipatie van ouderen rond de AOW-leeftijd.
- In deze editie is voor het eerst gemeten of het causale effect van de leeftijdsverhoging op pensioen, arbeidsparticipatie en verschillende uitkeringen verschilt naar de kans op automatiseren van een beroep.
- Uit de analyse volgt dat mensen (met een AOW-leeftijd van 65) in een beroep met een hoge kans op automatiseren eerder uittreden dan bij beroepen met een lage automatiseringskans. Voor mensen met een hogere AOW-leeftijd is het verschil echter verdwenen. Daardoor is het waarschijnlijk dat het afbouwen van vroegpensioenregelingen hier een grotere impact op had dan de verhoging van de AOW-leeftijd.
- In de aanbiedingsbrief gaat u op bovenstaande hoofdlijnen in en geeft u aan dat begin volgend jaar een nieuwe editie wordt verwacht.

Samenvatting rapport

Datum

16 februari 2023

- Hieronder vindt u een samenvatting van de uitkomsten:
  - Werknemers willen steeds langer en denken langer te kunnen werken. De toename loopt in de pas met de verhoging van de AOW-leeftijd.
  - De gemiddelde leeftijd op moment van pensioneren neemt over de afgelopen tien jaar toe. Voor zelfstandigen nam in 2020 deze gemiddelde pensioenleeftijd voor het eerst echter af, waarschijnlijk als gevolg van de Covid-pandemie. De gemiddelde leeftijd op moment van pensioneren van zelfstandigen ligt hoger dan van werknemers.
  - De leeftijd waarop de meeste mensen met pensioen gaan schuift op naar de AOW-leeftijd. Zelfstandigen werken wel vaker door na de AOW-leeftijd.
  - De uitstroom van werk naar WW voor ouderen nam in 2020 toe en de uitstroom van WW of bijstand naar werk nam voor 55-60-jarigen af. Beide resultaten kunnen verklaard worden door de Covid-pandemie.
  - Er is een causaal effect van de leeftijdsverhoging op de duur in ZW/WA en WW/bijstand, maar er is geen indicatie dat deze uitkeringen worden gebruikt als alternatieve route om vervroegd uit te treden.
  - Scholingsdeelname van middelbaar en hoger opgeleiden daalt sinds 2016 na een initiële stijging. Ook in 2020 valt een daling waar te nemen. Deze daling gaat hand in hand met een afname van door de werkgever gefinancierde scholing. De resultaten zijn hetzelfde als in de vorige editie omdat er nog geen nieuwe informatie beschikbaar was.
  - De leeftijdsverhoging leidt tot een significante stijging van de arbeidsparticipatie en arbeidsparticipatie loopt steeds meer synchroon met de AOW-leeftijd als normleeftijd voor pensioen.
  - Opvallend is dat 65- en 66-jarigen vaker geen inkomen hebben. Het onderzoek gaat niet in op een verklaring hiervoor.
  - Verhoging van de AOW-leeftijd leidt tot uitstel van een daling in inkomen voor werknemers. Voor zelfstandigen betekent het ingaan van de AOW in combinatie met het langer doorwerken een inkomensverbetering. Door de stijgende AOW-leeftijd moeten zij daar langer op wachten.
  - Werknemers rapporteren in 2020 vaker dat zij makkelijk aan de fysieke en mentale eisen van hun werk voldoen. Er lijkt sprake van een positieve trend sinds 2017.
  - De verhoging van de AOW-leeftijd heeft geen significant effect op de gezondheid van mensen gehad. Tijdens het eerste coronajaar is de levensverwachting in goed ervaren gezondheid iets gestegen. Het aantal levensjaren in goede geestelijke gezondheid daarentegen is in 2020 licht gedaald, mogelijk als gevolg van de Covid-pandemie.
  - Er is een grote kans dat vroegpensioenregelingen ervoor zorgden dat mensen met een beroep met hoge kans op automatiseren eerder uittreden dan mensen met een beroep met lage automatiseringskans. Voor mensen met een hogere AOW-leeftijd is het verschil verdwenen.

Bijlagen

Volgnummer	Naam	Actie
1	Aanbiedingsbrief rapport	Verzenden aan TK
2	Onderzoeksrapport Vierde monitor AOW-leeftijdsverhoging	Bijlage bij verzending